

DOS & DON'TS

Riktlinjer för grundprinciper, strategier och nätverk för entreprenörskapsutbildning och arbetslivet

MOTIVERING

„Öka kreativiteten och innovationsförmågan, inklusive entreprenörsandan, på alla utbildningsnivåer“ –detta är det fjärde strategiska målet inom ”Den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020) (2009/C 119/02)”.

Detta dokument följer avtalet om europeiskt samarbete beträffande strategiska mål, användning av europeiska program, i synnerhet på området livslångt lärande, utveckling och användning av gemensamma referensverktyg och metoder, periodisk övervakning etc.

Mot denna bakgrund har Comeniusnätverket „Entrepreneurship Education and the World of Work“ (EE&WoW) utvecklat en uppsättning deskriptorer beträffande relevanta punkter för riktlinjerna som skapats för effektiv entreprenörskapsutbildning („Dos & Don'ts“).

Dessa riktlinjer omfattar tre tematiska områden: entreprenörsanda, karriärmöjligheter och övergångar samt grundprinciper, strategier och nätverk. Dessa publiceras i två dokument.

Detta dokument gäller områdena entreprenörsanda respektive karriärmöjligheter och övergångar och har utvecklats i två arbetsgrupper i Comeniusnätverket EE & WoW, som består av partners från länderna Bulgarien, Danmark, Grekland, Italien, Nederländerna, Spanien, Sverige, Turkiet och Österrike.

Det är ett verktyg för användning av politiker och yrkesutövare inom området utbildning, för snabb självbedömning av det egna ansvarsområdet beträffande entreprenörskaps- och karriärutbildning med fokus på arbetslivets behov och krav.

I vilken utsträckning punkterna uppfylls kan bedömas på följande nivåer:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

Verktyget är indelat i 12 kategorier för att erbjuda ett holistiskt synsätt på alla relevanta frågor beträffande entreprenörskaps- och karriärutbildning.

Det rekommenderas att detta verktyg används på ett flexibelt sätt beroende på omständigheter och personliga behov. Verktyget passar som en översikt över alla 12 kategorier med 122 riktlinjer för vad man ska göra and 40 riktlinjer för vad man inte ska göra liksom för många kategorier av särskilt intresse, för användning på nationell, regional eller lokal nivå samt vid skolor eller andra utbildningsinstitutioner.

DOS & DON'TS

Riktlinjer för grundprinciper, strategier och nätverk för entreprenörskapsutbildning och arbetslivet

KATEGORI 1: MÅL

Det nationella målet för entreprenörskaps- och karriärutbildningen härleds från den fjärde prioriteten i Europeiska unionens strategi Utbildning 2020 och från den sjunde nyckelkompetensen i den europeiska referensramen: „initiativförmåga och företaganda“. Entreprenörskaps- och karriärutbildningen fokuserar på att utveckla färdigheter och kompetenser som är nödvändiga för att förbereda studenter för en snabbt föränderlig, utmanande och globaliserad värld, inklusive arbetslivet. Entreprenörskapsutbildning är ett holistiskt tillvägagångssätt som täcker aktiviteter både inom och utanför skolan och omfattar aktiviteter i både smal och vid bemärkelse, från personliga, sociala kompetenser och karriärhanteringsfärdigheter till förmågan att grunda ett företag och vidare till att behärska en entreprenörs färdigheter och förhållningssätt.

I texten nedan syftar „entreprenörskapsutbildning“ alltid på entreprenörskapsutbildning, karriärutbildning och karriärmöjligheter enligt ett holistiskt synsätt.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Det finns en nationell politisk förståelse och tolkning av Europa 2020-visionen och framförallt för entreprenörskapsutbildning.
2. När det kommer till entreprenörskapsutbildningen är de nationella grundprinciperna, strategierna och ledningen anpassade till de behov och krav som finns i dagens samhälle och utbildningssystem liksom arbetslivets behov och krav.
3. Entreprenörskapsutbildning omfattar alla åldersgrupper från förskolan upp till eftergymnasial utbildning och vuxenutbildning och stimulerar en utveckling av färdigheter och kompetenser med hjälp av undervisningsmetoder och aktiviteter inom och utanför skolan och formellt lärande.
4. Strategier och grundprinciper för entreprenörskapsutbildningen omfattar alla aspekter, t.ex. utveckling av talanger och möjligheter hos individer, karriärmöjligheter, intraprenörkompetenser, kunskap samt färdigheter och förhållningssätt för entreprenörskap och företagsgrundande.
5. Offentliga myndigheter ger riktlinjer för genomförandet av entreprenörskapsutbildningen genom nationella och/eller regionala skollagar och läroplaner.
6. Nationella och regionala skollagar tillhandahåller riktlinjer och verktyg som gör det möjligt för skollagare att kontinuerligt bedöma och utveckla entreprenörskaps- och karriärutbildningen i skolan.
7. En utvärderingsmetod för att kunna arbeta mot och nå målen för entreprenörskapsutbildningen finns på nationell och /eller regional nivå.

1. Se inte entreprenörskapsutbildningen som en frivillig aktivitet som endast gäller dem som är intresserade.
2. Gör inte aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen till enstaka initiativ utan att det är förankrat i grundprincipdokumentet.
3. Se inte entreprenörskapsutbildningen som en utbildningsaktivitet enbart inriktad på affärsverksamhet och ekonomi.

KATEGORI 2: MÅLGRUPPER

Strategier, grundprinciper och ledning i entreprenörskapsutbildningen är förankrade och har stöd i skolor, nätverk och grundande företag som omger barns och ungdomars liv. Målgrupper för aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen är t.ex. lärare, föräldrar, yrkesvägledare, rektorer, ungdomsledare, tränare och jobbrådgivare – i huvudsak är alla aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen riktade till barn, ungdomar och studenter i och utanför skola och formell utbildning.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Strategier, grundprinciper och ledning i entreprenörskapsutbildningen är riktade till alla målgrupper som är relevanta för effektiva metoder och processer inom entreprenörskapsutbildningen.
2. Som direkta målgrupper räknas alla åldersgrupper, studenter och personer i alla skeden och områden av livet, på arbetsmarknaden och i arbetslivet.
3. Alla indirekta målgrupper som är relevanta för aktiviteter inom entreprenörskapsutbildning, t.ex. lärare, tränare, jobbrådgivare, yrkesvägledare, ungdomsledare etc. ska identifieras.
4. Entreprenörskapsutbildningen utvecklas i samarbete med varje skola och regions lokala nätverk för att utvecklas i harmoni med allmänna, regionala och lokala behov och krav i samhället och arbetslivet.

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1. Fokusera inte enbart på en viss grupp av intressenter eller en viss målgrupp.
2. Inrikta inte entreprenörskapsutbildningens aktiviteter enbart på utbildningsaktiviteter inom ekonomisk- och yrkesutbildning.
3. Inrikta inte entreprenörskapsutbildningens aktiviteter enbart på specifika skol- eller utbildningsområden.

KATEGORI 3: KOMPETENSER

Entreprenörskapsutbildningen siktar på att utveckla och stärka allmänna kompetenser och karriärmöjligheter som t.ex. initiativtagande, ansvarstagande, självkännedom, problemlösning och att omvandla idéer till handling. Entreprenörskapsutbildningen handlar om att utveckla nyfikenhet, självförtroende, kreativitet och mod att ta risker. Entreprenörskapsutbildningen främjar även entreprenörsfärdigheter som beslutsfattande, kommunikation och samarbete. Entreprenörskapsutbildningen ska hjälpa studenter att utveckla dessa färdigheter och förhållningssätt, som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande. Detta ökar studenternas möjligheter att starta och driva företag men också att hantera sitt eget liv och sin egen yrkeskarriär. Entreprenörsfärdigheter är även värdefulla på arbetsplatsen, i samhället och i vidare utbildning och lärande.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Entreprenörskompetenser (d.v.s. mod, innovation, problemlösande, kreativitet, förmåga att lära sig lära, risktagande etc.) stöds och främjas genom lämpliga undervisningsmetoder från och med tidig ålder.
2. Den entreprenörsanda och det förhållningssätt till företagande som uppmuntras i läroplanerna från tidig ålder stärks i gymnasieskolor och ger praktiska färdigheter som ett komplement till entreprenörssandan.
3. Strategier, grundprinciper och ledning i entreprenörskapsutbildningen täcker den stora bredd av kompetenser som ingår i entreprenörskapsutbildningen, t.ex. självkännedom, karriärmöjligheter och intraprenörkompetenser.
4. Strategier, grundprinciper och ledning rörande entreprenörskapsutbildningen ingår i den allmänna undervisningen på låg- och mellanstadie- samt högstadie- och gymnasienivå genom personligt inflytande, karriärmöjligheter och allmänna kunskaper om ekonomi och affärsverksamhet.
5. Strategier, grundprinciper och ledning rörande entreprenörskapsutbildningen i alla yrkesutbildningsområden, inriktade på målsättningarna för och innehållen av de olika yrkesutbildningssektorerna (kommersiella, tekniska, tjänster etc.) beträffande sektorernas särskilda egenskaper och yrkesförhållanden.
6. Entreprenörskompetenser uppmuntrar individernas egna intressen och drivkrafter och ger belöning, initiativ och kontinuerligt stöd för utveckling av alla relevanta kompetenser för entreprenörssanda.

 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

1. Använd er inte enbart av böcker och skrivmetoder i entreprenörsutbildningen.
2. Arrangera inte aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen enbart inom skolan.
3. Stoppa eller bestraffa inte någon om de gör ett misstag.
4. Tänk och/eller säg inte att något skulle vara omöjligt.

KATEGORI 4: INNEHÅLL OCH METODER

Entreprenörskap enligt nämnda holistiska synsätt bör införlivas i alla relevanta läroplaner, i karriärbildning och i skolornas utbildningsplaner med hänsyn till följande aspekter:

- Fokus på utveckling och övergång, kontinuitet
- Att skapa fler broar från en nivå till en annan
- Praktik
- Vända sig till alla talanger, potentialer och intressen hos individer
- Lära sig av varandra

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Efter projektskrivandet är den byråkratiska delen av projektet enkel att fundera ut.
2. Projektinnehållen inkluderar mestadels ämnen rörande entreprenörskapsutbildningen och nämner direkt implementeringsstrategierna för entreprenörskapsutbildning.
3. Aktiviteterna, som genomförs av ansvariga aktörer och intressenter av entreprenörskapsutbildningen, följer samma väg i fråga om offentliga myndigheters policystrategier.
4. Perioden „Att starta företag“ hanteras med de detaljerade rapporter om genomförbarhet och stödjande argument som övervakas av auktoriserade tjänstemän.
5. Aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen stöds med andra medel av lokala, regionala myndigheter som inte kunde inkluderas av deltagarna av projektet.
6. Undertillämpning av lärande- och simuleringsaktiviteter anslöt projektledarna inom entreprenörskapsutbildning de offentliga myndigheterna för att stödja sina projektformer och för att hantera och följa stegen på ett bra sätt.
7. Innehåll och metoder i entreprenörskapsutbildningen ingår i utbildningen av lärare och andra relevanta aktörer och intressenter för entreprenörskapsutbildning.

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1. Underskatta inte betydelsen av strategiimplementering för en skolas karriärbildning och läroplaner.
2. Hindra inte effektiva aktiviteter och projekt inom entreprenörskapsutbildningen och implementeringen av strategier och grundprinciper för entreprenörskapsutbildning på grund av byråkratiska eller andra hinder.
3. Glöm inte att förbättra relevanta kompetenser och förhållningssätt beträffande entreprenörskapsutbildningen hos alla relevanta intressenter och aktörer genom vidareutbildning och kontinuerlig återspeglning.

KATEGORI 5: ORGANISATORISKT UPPLÄGG

Effektiva aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen behöver organisatoriska och strukturella förhållanden och ramar som stöder ett innovativt och flexibelt agerande av alla intressenter och aktörer. Detta inkluderar flexibla läroscheman (förskolor, gymnasieskolor, universitet), samarbete mellan skola och externa leverantörer eller partner; utbildare, praktikplatser och organisationer som tillhandahåller tjänster till skolor som vill lära sina studenter hur man utvecklar sin egen personlighet och sina egna kompetenser och möjligen hur man startar sitt eget företag. Organisationsfrågor som bör stödja aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen kan endast bli effektiva om de passar med de vanor, det innehåll och de förhållningssätt som ska stödjas och stärkas.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Grundprinciperna för entreprenörskapsutbildningen är till största delen lämpliga för utbildningens organisatoriska förhållningssätt och vanor.
2. De projekt som siktar på att sprida och utveckla entreprenörskapsutbildningen genomförs vanligtvis av de organisationer som är bäst lämpade för detta.
3. Det organisatoriska tillvägagångssättet för program och projekt inom entreprenörskapsutbildningen kan helt omfatta alla utbildningssegment som förskola, låg- och mellanstadieskola, gymnasieskola, universitet och vidareutbildning.
4. Flexibla lärandescheman organiseras i samverkan med skapade läroplaner.
5. Organisationer som tillhandahåller tjänster till skolor ger studenterna möjlighet att bli utbildare vid sin organisation för att stärka förståelsen för hur de ska starta sitt eget företag.

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1. Skapa inte byråkratiska organisationsförhållanden som gör entreprenörskapsutbildning principiellt omöjlig.
2. Sluta inte att kontrollera, utveckla och förändra organisatoriska ramar beträffande aspekten att stödja entreprenörskapsutbildning enligt ett holistiskt och dynamiskt synsätt.

KATEGORI 6: PROCESSER FÖR ATT DRIVA AKTIVITETER INOM ENTREPRENÖRSKAPSUTBILDNINGEN

Någon måste vara ansvarig för aktiviteten och för att det finns ömsesidig förståelse i gruppen om vem som gör vad. Det måste finnas tydligt mätbara mål, och faktorerna (nedan) måste följas noggrant. Väsentliga aspekter är: fortlöpande utvärdering baserat på bevis, tydliga strategier för implementering samt kontinuerlig analys av den målrelaterade effektiviteten av alla steg.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Policytagares krav om aktiviteter och projekt inom entreprenörskapsutbildningen är tydliga och begripliga.
2. Byråkrati och administration beträffande aktiviteter och projekt inom entreprenörskapsutbildningen är lämpliga och i ett gott förhållande.
3. Process och procedurer beträffande innehåll och metodik för en aktivitet eller projekt är väl utvecklade.
4. En ny aktivitet eller ett nytt projekt inom entreprenörskapsutbildningen utvecklas som en innovativ process.
5. Befintliga aktiviteter och/eller projekt förbättras.
6. Förväntade resultat av aktiviteter och projekt för entreprenörskapsutbildningen definieras för att maximera alla faktorer av resultat från entreprenörskapsutbildningen.
7. En projektplan respektive tidsplan för aktiviteten skapas.
8. Kvaliteten hos aktiviteter och projekt granskas och kvalitetsstandarder utvecklas.

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1. Missa inte ett eller flera steg under process och aktiviteter.
2. Glöm inte att sätta upp tydliga och mätbara mål för alla aktiviteter och projekt inom entreprenörskapsutbildningen.

KATEGORI 7: PERSONER SOM HAR ATT GÖRA MED AKTIVITETEN I SKOLAN

Entreprenörskapsutbildningen vid en utbildningsinstitution, t.ex. en skola, är lika effektiv och framgångsrik som personalen och berörda personer „lever“ en filosofi och ett förhållningssätt karakteriserat av initiativ and kreativitet: „entreprenörsanda“. En av de viktigaste frågorna för att skapa en gemensam atmosfär av relevant entreprenörsbeteende, ledarskap, lärande och undervisning och relevanta arbetsmetoder och metodologier är att involvera alla berörda personer i en gemensam process av entreprenörstänkande och agerande.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Alla studenter är involverade i arbetet med aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen.
2. Alla lärare är involverade i arbetet med aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen.
3. Alla lärare utbildas och deltar i uppfriskningskurser om entreprenörskapsutbildning regelbundet.
4. Skolans ledning tillhandahåller en miljö som stimulerar entreprenörskapsutbildning.

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1. Gör inte tillhandahållandet av aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen beroende av individuella entusiaster.
2. Låt inte lärares inblandning i entreprenörskapsutbildningen ske av en tillfällighet.
3. Låt inte studenters inblandning i entreprenörskapsutbildningen ske av en tillfällighet.

KATEGORI 8: PARTNERSKAP, NÄTVERK OCH PERSONER SOM NI DESSUTOM BEHÖVER FÖR ATT GENOMFÖRA AKTIVITETEN

Entreprenörsanda är märkbar på platser och i situationer där entreprenörer agerar, arbetar och bor. Så är inte alltid fallet på skolor. Därför är det nödvändigt med samarbete mellan personer, partner och institutioner där entreprenörskap finns närvarande, i organisationer, företag, med kontakt med entreprenörer personligen eller liknande aktiviteter.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Skolan samarbetar med föreningar och företag i den lokala miljön beträffande entreprenörskapsutbildningen.
2. Entreprenörskapsutbildningen ingår i en kontinuerlig lärandeväg. Skolan samarbetar därför med skolor på olika nivåer.
3. Föräldrar är involverade i aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen.
4. Sammanträden sker på strategisk och taktisk nivå mellan skolstyrelser, offentliga myndigheter och representanter från arbetslivet rörande entreprenörskapsutbildningen.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1. Fokusera inte på en enda partner eller person i entreprenörskapsutbildningen.
2. Genomför inte aktiviteterna inom entreprenörskapsutbildningen utan samarbete med skolor på olika nivåer.
3. Arbeta inte på entreprenörskapsutbildningen utan relation till det verkliga livet.

KATEGORI 9: PERSONER SOM HAR ATT GÖRA MED AKTIVITETEN FRÅN EXTERNA LEVERANTÖRER ELLER PARTNER

Externa partners som specialiserar sig på att implementera och genomföra aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen (t.ex. konsultverksamhet och utbildning) kan effektivt hjälpa skolor och andra formella utbildningsinstitutioner att driva aktiviteter och projekt för entreprenörskapsutbildningen och utveckla och implementera principer och strategier för entreprenörskaps- och karriärutbildning på skolan.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Aktivt deltagande av externa rådgivare och experter rörande entreprenörskapsutbildningen är en del av aktiviteter, program och projekt för entreprenörskapsutbildningen.
2. Experter finns tillgängliga för att t.ex. ta emot studenter på sitt företag eller kontor för besök och/eller praktik på företaget.
3. Externa experter involveras i projektplaneringen för och utvecklingen av aktiviteten inom entreprenörskapsutbildningen.
4. Skolan använder externa yrkesmän för att utbilda både lärare och studenter i personliga, sociala och arbetsrelaterade färdigheter.
5. Externa experter samverkar och kommunicerar aktivt med skolchefer, lärare och annan relevant personal.

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1. Lämna inte ansvaret för utveckling och implementering av aktiviteter endast till externa experter.
2. Låt inte endast experter utbilda studenterna; lärare är utbildade för att göra detta.
3. Missa inte en nära koppling mellan aktiviteter och program inom och utanför skolan för synergi och gemensam effektivitet .

Entreprenörskapsutbildning är en livslång process och bör inte begränsas till skolutbildning utan utvidgas under livets gång. Ju tidigare i livet en process inom entreprenörskaps- eller karriärutbildning (i betydelsen av karriärmöjligheter) startar, desto mer effektiv kan entreprenörskaps- och karriärutbildningen bli och desto mer kommer ytterligare processer inom entreprenörskaps- eller karriärutbildning att lyckas. Entreprenörskapsutbildningen omfattar flera aspekter i fråga om regional radie (lokal, regional, nationell, europeisk...), livsfaser (tidig familjefas, tidig barndomsutbildning, skola, eftergymnasial utbildning och vuxenutbildning) och livsområden (familj, i och utanför skolan, kamratgrupper, allmän utbildning och yrkesutbildning, ungdomsklubbar och föreningar, sporter, fritid o.s.v.)

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Alla faser av livet beaktas genom ett strategi-, policy- eller styrningskoncept för entreprenörskapsutbildningen.
2. Alla områden av livet (familj, i och utanför skolan, kamratgrupper, allmän utbildning och yrkesutbildning, sporter, fritid o.s.v.) omfattas genom ett integrerat strategi-, policy- eller styrningskoncept för entreprenörskapsutbildningen.
3. Strategi-, policy- eller ledningskonceptet för entreprenörskapsutbildningen utvecklas och gäller på nationell, regional och lokal nivå.
4. Utveckling och implementering av strategier, policy och ledning för entreprenörskapsutbildningen görs av alla intressenter och beslutsfattare som är relevanta och/eller ansvariga för entreprenörskapsutbildningen i en gemensam principiell förståelse och en engagerad process beträffande involverade personers och institutioners bakgrund och ansvar.
5. För strategi-, policy- och ledningsprocessen för entreprenörskapsutbildningen finns nätverk och plattformar på olika nivåer och för olika områden, integrerade i en gemensam strategi för livslångt lärande, sysselsättning, arbetsmarknadsintegration och social integration, med delat ansvar för särskilda fokus och områden.
6. Strategi-, policy- och ledningsprocesserna på alla nivåer och i alla områden är inriktade på de mål, målsättningar och prioriteter som finns för relevanta europeiska strategier, initiativ och rekommendationer beträffande intressen, förhållanden och utmaningar på nationell, regional och lokal nivå.
7. Strategi-, policy- och ledningsprocesser beträffande ovannämnda aspekter bedöms, kontrolleras och uppdateras med jämna mellanrum beträffande nya utvecklingar, utmaningar, behov och krav från „användarnas röst“ inom alla relevanta områden.

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1. Håll inte entreprenörskapsutbildningens fokus enbart på specifika faser i livet.
2. Håll inte entreprenörskapsutbildningens fokus enbart på flera institutionella eller segmenterade områden.
3. Se inte strategiska, policymässiga och ledningsmässiga tillvägagångssätt för entreprenörskapsutbildningen som ett ansvar för en eller ett fåtal intressenter och/eller beslutsfattare utan en mekanism för kommunikation, samarbete och samordning mellan relevanta och/eller ansvariga personer och institutioner.

KATEGORI 11: VARAKTIGHET

Som en del av livslångt lärande är entreprenörskapsutbildning i princip en fråga som bör vara ett kontinuerligt element i alla faser och områden av personers utbildning, arbete och liv.

Aktiviteter, åtgärder, projekt och program för entreprenörskapsutbildningen ska ta hänsyn till denna princip men kan struktureras, organiseras och implementeras på ganska annorlunda sätt vad gäller de specifika aspekternas och tillvägagångssättens förhållanden. Strategier, policies och ledning rörande entreprenörskapsutbildningen ska ta hänsyn till dessa aspekter genom ett holistiskt tillvägagångssätt och stödja en kontinuerlig, hållbar process för entreprenörskapsutbildning både under alla livsfaser i alla områden och med individualiserade fokus beroende på behov och krav hos individer, organisationer, regioner etc.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Varaktigheten för åtgärder för entreprenörskaps- och karriärutbildning korrelerar med mål och målsättningar för strategier, policy och ledning i allmänhet och särskilt vad gäller de olika aspekterna, områdena och faserna för entreprenörskaps- och karriärutbildningen.

1 2 3 4 5

2. För olika mål, målsättningar och målgrupper finns olika tillvägagångssätt, åtgärder och aktiviteter med olika aspekter och varaktigheter, integrerade i en gemensam process för strategi, policy och ledning.

1 2 3 4 5

3. Nätverk, plattformar och samordningsmekanismer säkerställer anpassning av mål och målsättningar för strategi, policy och ledning, behov och krav hos användare och målgrupper samt art och varaktighet av aktiviteter, åtgärder, program etc. för entreprenörskaps- och karriärutbildningen.

1 2 3 4 5

4. Det finns en stor bredd av aktiviteter, program och projekt för entreprenörskapsutbildningen som passar till olika potentialer, resurser, kompetenser och möjligheter i olika situationer och omständigheter.

1 2 3 4 5

1. Erbjud inte en enda typ av entreprenörskapsutbildning med fast varaktighet för alla områden, faser eller aspekter av entreprenörskapsutbildningen.
2. Involvera inte alla studenter i program och projekt beträffande entreprenörskapsutbildningen utan hänsyn till individuell potential och förutsättning.
3. Tvinga inte alla lärare och annan personal till samma aktiviteter, program och projekt utan hänsyn till deras kompetenser, intressen och möjligheter att undervisa inom entreprenörskapsutbildning.

KATEGORI 12: RESURSER, FINANSIERING

Strategier, policy och ledning kan inte bli effektiva och seriösa om det inte finns idéer om hur man ska säkerställa tillräckliga resurser och sätt att finansiera alla aktiviteter, åtgärder, program etc. för entreprenörskapsutbildningen.

Detta är en huvuduppgift i det offentliga ansvaret för utbildning, sysselsättning och social integration... men även en utmaning att integrera alla relevanta och ansvariga intressenter, organisationer och institutioner – som sociala partner, arbetsförmedlingar, företag, icke-statliga organisationer o.s.v. – i denna process.

Uppfyllt i följande utsträckning:

- 1 inte alls
- 2 redan övervägd men ännu inte utvecklat
- 3 under utveckling
- 4 i viss mån uppfyllt
- 5 uppfyllt

1. Mängden resurser i allmänhet är väl korrelerad med de mål och målsättningar som nämns i kategori 1.
2. Mängden resurser är väl korrelerad med de aspekter och omfattningar – regional radie, livsfaser, livsområden – som nämns i kategori 10.
3. Finansieringssättet är väl korrelerat med den varaktighet av aktiviteter, åtgärder och program för entreprenörskapsutbildning som nämns i kategori 11.
4. En bra blandning av offentliga och privata resurser och finansieringsformer finns, som involverar alla relevanta och ansvariga intressenter, beslutsfattare och institutioner på alla nivåer och från alla områden.
5. Ett hållbart och långsiktigt perspektiv på finansiering finns för huvudsakliga aktiviteter, åtgärder och program för entreprenörskaps- och karriärutbildning.
6. Formella avtal med stödjande och sponsrande partner, finansierare etc. finns.
7. Överenskommelser med stödjande organisationer finns som motsvarar varaktigheten av och aspekten för aktiviteter, program och projekt för entreprenörskapsutbildning.

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1. Dra inte upp strategier, policy etc. för entreprenörskaps- och karriärutbildning utan tillräckligt med resurser och finansiering.
2. Var inte helt beroende av stöd från offentliga källor som t.ex. finansiering från den nationella eller regionala myndigheten.
3. Missa inte ett tydligt bevis mellan finansiella insatser och det förväntade och uppnådda resultatet av aktiviteter inom entreprenörskapsutbildningen relaterat till aktiviteternas mål och målsättningar.

© „Entrepreneurship Education and the World of Work“, Comenius Network

Partner:

Styrian Association for Education and Economics, Österrike (samordnare)

Junior Achievement Bulgaria, Bulgarien

Lisbeth Højdal, Danmark

ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – Ellinogermaniki Agogi, Grekland

Eurocultura, Italien

's-Hertogenbosch kommun, Nederländerna

Fundación Red Andalucía Emprende, Spanien

Escuela de Alta Dirección y Administración, Spanien

Göteborgsregionens kommunalförbund, Sverige

Istanbul Commerce University, Turkiet

<http://www.ee-wow.net>

Utgivare: Peter Härtel / Michaela Marterer STVG, Österrike

Grafisk design och layout: SL Multimedia GmbH, Studio Lannach, Österrike

Tryckt i maj 2013

Lifelong
Learning
Programme

Med stöd av Europeiska unionens program
för livslångt lärande
510354-LLP-1-2010-1-AT-COMENIUS-CNW

Detta projekt har finansierats med stöd från Europeiska kommissionen. Denna publikation återspeglar endast författarens åsikter och Europeiska kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning av den information som finns i publikationen.

„Att hjälpa ungdomar i Europa att hantera sitt liv i arbetslivet genom entreprenörskapsutbildning är vår vision.“

Europas ungdomar är Europas framtid.

Att stödja ungdomar på framgångsrika vägar från utbildningsvärlden till arbetslivet involverar utbildningsmässiga, ekonomiska, sociala och mänskliga aspekter. Det fjärde strategiska målet i Europeiska unionens strategi Utbildning 2020 inkluderar entreprenörskap. Detta är också en av nyckelkompetenserna i den europeiska referensramen.

Nätverket „Entrepreneurship Education and the World of Work“ (EE&WOW) kombinerar entreprenörsanda, karriärmöjligheter och övergång till arbetslivet utifrån utbildningsperspektiv, sysselsättningsperspektiv och sociala perspektiv. Några resultat från nätverket är tydligt fokuserade rekommendationer – „Riktlinjer“ – för entreprenörskapsutbildningen, som ett referensverktyg för självbedömning.

Dessa rekommendationer är riktade till yrkesutövare vid skolor, utbildningsinstitutioner eller andra institutioner liksom intressenter, beslutsfattare och myndigheter på lokal, regional, nationell och europeisk nivå.

Användning av detta verktyg bidrar till att förbättra pedagogiska resultat och hjälper ungdomar att utveckla sina entreprenörskompetenser och slå in på framgångsrika vägar från skolan till arbetslivet.

